

Krediet komt van Credo: Waarop kunnen wij nog vertrouwen?

Bankensteun in het weekend in EUR mrd:	
Fortis	11
Dexia	6
USA Pakket	750
Hypo Real Estate	35
Bradford & Bingley (GBP 50mrd)	77
Bank Glitmir	k.A
Totaal	880

Het was me het weekend wel, maar liefst vier banken werden snel voor het faillissement behoed en de Amerikaanse overheid bracht een reddingsvoorstel in stelling, dat zijn weerga niet kent. Snel daarna kwam ook nog Dexia.

Zetten we het maar even op een rij: er is maar liefst € 880 miljard mee gemoed. Even ter vergelijking: Het bruto nationaal product van

Nederland bedraagt circa € 460 miljard. Het gaat dus om een enorm bedrag. Daarbij moet worden opgemerkt, dat het USA-Congres het eerste plan heeft afgekeurd en het nog niet duidelijk is of het tweede, aangepaste plan wel de meerderheid haalt. De Republikeinen houden de markten nog in spanning.

Hoe is het allemaal ook alweer begonnen?

Banken hebben in de USA kredieten verstrekt aan klanten, die soms die maandlast niet konden opbrengen. In plaats van de complete maandlast voor rente en aflossing werd slechts het bedrag in rekening gebracht, dat de klanten konden betalen en het restant werd op de lening bijgeschreven. Nadat de rentetarieven stegen, konden de klanten het geld niet meer opbrengen en ontstonden kredietverliezen.

Doorverkopen van leningen

De banken hadden echter veel van deze kredieten weer doorverkocht. Meestal gebeurde dit in de vorm van een credit enhancement: Andere banken met een goede rating gaven een liquidity backup line, wat niets anders is dan een bankgarantie die uitbetaald wordt, als de kredietnemers niet meer aan hun verplichtingen kunnen voldoen. Vorig jaar kostte het de Duitse IKB Bank de kop (ze is onlangs voor ca € 100 miljoen 'verkocht'), kort daarop vloog de SachsenLB uit de bocht, bij Northern Rock stonden de mensen in de rij om hun spaargeld op te nemen. UBS, Credit Suisse en veel andere banken stonden in China en Dubai in de rij om fris kapitaal te laten injecteren.

Stroomversnelling

Met de problemen van Lehman Brothers kwam de bal versneld aan het rollen, en het afgelopen weekend bereikte de liquiditeitscrisis zijn voorlopige hoogtepunt met de redding van de vier banken. Intussen schipperde één van de grootste verzekeraars –AIG– maar net aan de afgrond voorbij. Freddie Mac en Fannie Mae werden tussen de bedrijven door genationaliseerd.

Pikant detail bij het Lehman probleem: Stress op de markten zorgt ook voor grotere Operational Risks in de banken zelf. Bij de KfW (een 'Anstalt' of instituut, geen bank) werd in vol bewustzijn van de problemen bij Lehman toch nog een vreemde valuta transactie afgesloten (ca. € 550 mln); de tegenprestatie blijft uit en het geld is weg. Twee leden van de raad van bestuur worden geschorst en het hoofd risicomanagement eveneens. Het duurt geen vier dagen en alle drie zijn op staande voet ontslagen.

Hoe gaat het verder?

Niemand kan op dit moment een goed antwoord op deze vraag geven. De één gelooft dat een recessie niet meer af te wenden is. De ander denkt dat de kansen in de crisis nog overwegen. Eén ding is duidelijk: In turbulente tijden komt aan het licht of het risicomanagement binnen een bank 'geleefde praktijk' of slechts een 'vijgeblaadje' is. Die banken die hun huiswerk op tijd hebben afgerond, plukken daarvan de vruchten. Wie geconcentreerd werken kan, voorkomt dat fouten worden gemaakt die in een nerveuze markt uitvergroten tot gevolg hebben.

Olie van de economie

De redding van banken kan tot onvrede leiden, omdat snel het gevoel opkomt, dat belastingmiddelen worden verkwist. Als het financiële systeem niet meer onder controle is, kan de probleemsituatie snel op de reële economie overslaan en smelt het vertrouwen. Als vertrouwen afwezig is, dan moet in het bankenlandschap de centrale bank inspringen. De ECB en de FED hebben intussen circa USD 880 miljard in de geldmarkt gestopt, omdat de banken het anders niet zouden overleven. Zo'n 'lender of last resort' bestaat voor andere ondernemingen niet en daarom is het zo belangrijk dat de banken zo onbeschadigd mogelijk uit de crisis komen. Zonder olie loopt de motor van de economie niet.